

Lieksan kaupungin vuoden 2023 talousarvio ja vuosien 2024 - 2025 taloussuunnitelma

Kaupunginhallitus 05.12.2022 § 383

Valmistelija

Kaupunginjohtaja

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräjassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Historiallinen muutos kuntien toiminnassa ja taloudessa

Kaupunki on luovuttanut sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun maakunnalliselle Siun sote -kuntayhtymälle vuoden 2017 alussa. Talousarviovuonna uudet hyvinvointialueet aloittavat toimintansa, sote- ja pelastuspalvelut siirtyvät niiden vastuulle. Hyvinvointialueiden toiminnan rahoittaa valtio. Kun sote-kustannukset jäävät pois kunnilta, kuntien tuloja pienennetään leikkaamalla kunnallisveroa, yhteisöveroa ja valtionosuuksia. Kuntien ja hyvinvointialueiden rahoitukseen liittyvät laskelmat ovat tarkentuneet vuoden kuluessa, mutta kuntien vuoden 2023 lopulliset valtionosuudet määräytyvät vasta vuoden 2022 tilinpäätösten valmistuttua. Valtionosuudet oikaistaan takautuvasti vuosina 2024 ja 2025. Talousarvio- ja taloussuunnitelmakauden tulopohja on siis normaaliakin epävarmempi.

Venäjän ja Ukrainan sodan vaikutukset toimintaympäristöön

Vuoden 2023 talousarviota valmistellaan muutamien edellisten vuosien tapaan muutenkin haasteellisessa tilanteessa. Koronapandemia on yhä keskuudessamme ja vaikuttaa kansainväliseen kauppaan, liikkuvuuteen ja suomalaiseen palvelutuotantoon. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja siitä seuranneet vaikutukset ovat aiheuttaneet epävakautta sekä kansainväliseen turvallisuussympäristöön että talouteen. Länsimaiden päättämät pakotteet Venäjää vastaan ovat johtaneet muun muassa tarvikkeiden ja energian hintojen merkittävään nousuun. Inflaatio on

kiihtynyt ja korot ovat alkaneet nousta nopeasti. Valtion päätökset turvatuotannosta luopumisesta nopealla aikataululla yhdistettynä siihen, ettei Venäjältä enää saada puuraaka-ainetta, ovat johtaneet puuraaka-aineen materiaalivirtojen suuntautumiseen Pohjois-Karjalasta kohti etelässä sijaitsevia tuotantolaitoksia. Jalostettavasta puusta ja siihen liittyvistä jakeista on tullut pulaa. Useat asiantuntijat arvioivat tällä hetkellä, ettei Venäjän ja Ukrainan välinen sota tule loppumaan lähikuukausina. Tämä tarkoittaa sitä, että kansainvälinen turvallisuustilanne säilyy tulevana vuonna epävakana ja kansainvälisen talouden kasvu tulee entisestään heikkenemään.

Venäjän ja Ukrainan sota heijastuu monella tavoin myös Lieksan kaupungin toimintaan ja talouteen. Energian hinnan voimakas nousu, korkojen nousu sekä kansainvälisen talouskasvun heikkeneminen vaikuttavat merkittävästi Lieksassa toimiviin kansainvälisiin vientiyrityksiin. Ensimmäisenä vaikutukset tullevat kohdistumaan mekaaniseen metsäteollisuuteen kansainvälisen rakentamisen hiipuesssa. Kustannusten nousu ja sen aiheuttamat haasteet suomalaisille kuluttajille vaikuttavat matkailuun. Loppuvuodesta 2022 on ollut nähtävissä, että aiempina vuosina merkittävässä kasvussa ollut kotimaan matkailu on hiipumassa. Osin tämä johtuu siitä, että kuluttajat säästävät matkustamisesta. Toisaalta kuluttajien matkustaminen kohdentuu entistä enemmän edullisiin ulkomaan matkailukohteisiin. Edellisistä asioista seuraa, että olemme suuntaamassa tulevaan vuoteen heikkenevässä suhdannenäkymässä nykyiseen tilanteeseen verrattuna. Mahdollisen taantuman suuruudesta ja pituudesta on kuitenkin lähes mahdotonta tehdä johtopäätöksiä.

Lieksan kaupungin toiminnalliset painopistealueet

Lieksan kaupunki on tehnyt aiempina vuosina kaupungin strategian mukaisesti elinvoimaa kasvattavaa työtä tuloksellisesti.

Toimintaympäristön muuttuminen korostaa elinvoimaa kehittävän työskentelyn merkitystä entisestään. Alueellisen huoltovarmuuden ja turvallisuuden varmistaminen edellyttää sitä, että Lieksassa on tulevaisuudessakin toimivia ja kannattavia yrityksiä. Yritystoimintaa tarvitaan muun muassa energia- ja elintarviketuotannon turvaamiseksi sekä tarvittavien rakennusmateriaalien saamiseksi.

Hyvinvointialueuudistuksen seurauksena Lieksan kaupungin tulopohjassa korostuu tulevaisuudessa entistä enemmän yritysten maksamien yhteisö- ja kiinteistöverojen merkitys valtionosuuksien vähentyessä huomattavasti. Yritykset tarvitsevat toimiakseen työntekijöitä, joista suuri osa käyttää paikallisia palveluita ja maksaa kunnallisveroa Lieksaan. Nämä työntekijät luovat aluetaloudellisen perustan ja käyttäjäpohjan Lieksan kaupungin tuottamille palveluille.

Elinvoiman kehittämiseksi yritystoiminnan edellytyksiä on parannettava Lieksan kaupungin strategian mukaisesti erityisesti biotaloudessa ja matkailussa. Biotalous ja matkailun investointeja on edistettävä vaikuttavilla kehityshankkeilla Lieksan kaupungin, Lieksan Kehitys Oy LieKen, Lieksan Kiinteistöt Oy:n ja Kolin Matkailu Oy:n samaan suuntaan ohjautuvalla yhteisellä tekemisellä. Toimintaympäristön muutokseen on reagoitava panostamalla kansainvälisen matkailun kasvun edellytysten parantamiseen. Maankäytön strategisesti tärkeiden kaavojen on edistytävä päätöksentekoon. Osaavan työvoiman saatavuuden merkitys korostuu entisestään, minkä takia Lieksan kaupungin sidosryhmien kanssa tehtävä aluemarkkinointi- ja rekrytointiyhteistyö painottuu entistä enemmän.

Elinvoiman lisäksi kaupungin toiminnassa painottuu terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen niissä palveluissa, jotka jäävät kaupungin järjestämisvastuulle sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun ja rahoituksen siirtyessä hyvinvointialueelle. Kaupungin palveluissa korostuvat aiempaa enemmän varhaiskasvatus- ja opetuspalvelut sekä vapaa-aikapalvelut. Näiden palveluiden sisällöllistä kehittämistä on jatkettava edelleen kaupunginvaltuuston hyväksymän hyvinvointisuunnitelman mukaisesti. Kotoutumisen edistämisen laadukas toteutus on merkittävä painopistealue Venäjän ja Ukrainan sodan seurauksena tulleiden ukrainalaisten sijoituessa Lieksaan perustettavaan vastaanottokeskukseen. Laadukkaalla kotouttamisella ja työllistymisen tukemisella saadaan perheitä jäämään paikkakunnalle työskentelemään ja asumaan. Venäjän ja Ukrainan sodan seuraukset otetaan huomioon kaupungin toiminnassa kehittämällä vesihuoltoliikelaitoksen ja kuntatekniikkaliikelaitoksen varautumista ja valmiutta.

Lieksan kaupungin talous

Lieksan kaupungin taloudelliset resurssit vuonna 2023 riittävät hyvin tarvittavien palveluiden tuottamiseen ja investointien toteuttamiseen. Ennakoiva ja Lieksan kaupungin strategian mukainen terävä taloudenpito antavat mahdollisuuden tulevaisuuden rakentamiseen ja laadukkaiden palveluiden tuottamiseen. Vuoden 2023 taloudellinen tulos talousarviossa muodostuu poikkeuksellisen hyväksi, mikä johtuu valtionosuusjärjestelmän uudistukseen liittyvästä liian suuresta valtionosuudesta vuonna 2023 sekä kaupungille tulevista niin sanotuista vuoden 2022 verohännistä vuoden 2023 alkupuolella. Alustavan laskelman mukaista valtionosuutta tullaan korjaamaan vuosina 2024 ja 2025, mikä johtaa siihen, että taloussuunnitelmavuosien tulorahoitus heikkenee merkittävästi. Taloussuunnitelmavuosille kohdistuvan kaupungin taloudellisen tilanteen heikkeneminen on syytä tiedostaa talousarviota käsitellessä. Ennakoivaa ja terävää taloudenhallintaa on syytä jatkaa edelleen. Huomiota on yhä kiinnitettävä riskienhallintaan ja investointien pitämiseen keskimääräisellä vuosikatteen mukaisella tasolla kuitenkin siten, että aluetalouden myönteisen kehityksen kannalta tärkeät investoinnit toteutuvat.

Liekse 50 vuotta

Lieksan kaupunki täyttää nykyisessä muodossaan 50 vuotta vuonna 2023. Juhlavuosi näkyy monin eri tavoin kaupungin toiminnassa ja viestinnässä. Vuoden 2023 aikana on tavoitteena toteuttaa useita erilaisia tapahtumia kaupunkilaisille. Juhlavuosi alkaa näyttävästi uutena vuotena järjestettävillä perhe- ja yleisötapahtumilla. Vuoden aikana yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa tuotettujen tapahtumien ja toiminnan voi ajatella luovan yhteisöllisyyttä, kehittävän yhteistyötä ja rakentavan hyvää ilmapiiriä. Samalla edistetään kaupunkilaisten terveyttä ja hyvinvointia. On tärkeää, että kaikki se hyvä toiminta, mitä Lieksassa on, tulee näkyväksi.

Talousarvion valmistelu

Kaupungin talousarvion valmistelu on pohjautunut valtuuston kesällä hyväksymään uuteen strategiaan ja siitä johdettuun toimenpideohjelmaan.

Kaupunginhallitus on antanut vuodelle 2023 talousarvio-ohjeen 5.9.2022 § 277. Kaupunginhallitus asetti talousarvioon toimintakateramiksi -22,7 miljoonaa euroa. Valmistelu on tehty siten, että kaupunginhallituksen asettamaan raamitavoitteeseen päästään.

Liikelaytosten johtokunnat, hyvinvointilautakunta ja tarkastuslautakunta ovat käsitelleet omat talousarvioesityksensä. Kaupunginjohtajan talousarvioesitys on valmisteilla, ja se tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn 12.12.2022.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus käy keskustelun kaupunginjohtajan talousarvioesitysluonnoksesta ja merkitsee talousarvion valmistelun tilanteen tiedoksi.
Päätös	Kaupunginhallitus kävi keskustelun kaupunginjohtajan talousarvioesitysluonnoksesta ja merkitsi talousarvion valmistelun tilanteen tiedoksi. Merkittiin, että tämän asian käsittelyn jälkeen kaupunginhallitus kävi keskustelun ajankohtaisista asioista. Kokous päättyi klo 16.55.
Lisätietoja	Kaupunginjohtaja Jarkko Määttänen, p. 040 1044 001, sähköposti jarkko.maattanen(at)lieksa.fi
Kaupunginhallitus 12.12.2022 § 398 628/02.02.00.00.00/2022	
Valmistelija	Kaupunginjohtaja

Vuoden 2023 talousarvion tavoitteet on laadittu kesällä hyväksytyn kaupungin strategian ja talousarviovuodelle syksyllä vahvistetun toimenpideohjelman pohjalta. Talousarvion valmistelussa on tavoitteiden määrää vähennetty ja muotoa selkeytetty tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esiin tuodun kehittämisehdotuksen mukaisesti. Strategian arvopohjasta johdettuja talousarvion toiminnallisia tavoitteita on vuodelle 2023 101 ja menestyksen kärjistä johdettuja 122.

Toiminnallisissa tavoitteissa keskeisenä asiana erottuu Lieksa 50 vuotta juhlavuosi ja siihen liittyvä toiminta sekä viestintä. Työvoiman saatavuutta ja rekrytointia kehitetään alue- ja rekrytointimarkkinointia kehittämällä yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Keskeisiä maankäytön kaavoituksia edistetään. Samalla jatketaan strategisia maanhankintoja erityisesti Kolin kylän alueella. Elinvoimapalvelut jatkaa elinkeinoelämän kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamista yhteistyössä Lieksan Kehitys Oy Lieken ja Kolin Matkailu Oy:n kanssa. Hyvinvointipalvelujen toimintaa kehitetään palveluiden laadun parantamiseksi sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Lasten palveluissa kolmiportaisen tuen kehittäminen varhaiskasvatuksessa ja harrastamisen Suomen mallin toteuttaminen perusopetuksessa ovat keskeisiä palveluita. Liikuntapalvelujen olosuhteita parannetaan muun muassa yleisurheilukentän peruskorjauksella ja latukoneen uusimisella. Karhunpolun parannushanketta jatketaan. Kulttuuriin liittyvien palveluiden merkittävin hanke on Pielisen museon uudisrakennushankkeen aloittaminen, mikä on vuoden 2023 suurin kaupungin toteuttama investointi. Toimitilojen talousarviotavoitteissa keskeisenä sisältönä on sote-keskuksen rakentamisen edistäminen.

Kuntatekniikkaliikelaitoksen yksityistieavustusten määrää nostetaan 20 000 euroa. Metsänhoitoon kohdennetaan rahoitusta metsänhoitotoimenpiteisiin perustuvan suunnitelman mukaisesti. Vesihuollon keskeisenä tavoitteena on varautumisen ja valmiuden parantaminen häiriö ja poikkeusolosuhteissa. Sekä kuntatekniikkaliikelaitoksen että vesihuoltoliikelaitoksen toiminnassa painottuvat peruskorjaus- ja uudisrakennusinvestoinnit. Suunnitelmavuosien keskeisin investointi on Mähkönsillan rakentaminen vuosina 2024 ja 2025 (5,2 miljoonaa euroa).

Lieksan kaupungin oman toiminnan toimintakate vuodelle 2023 on -22,32 miljoonaa euroa. Vuosikate on 9,25 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos + 4,67 miljoonaa euroa. Poistoeron ja arvonalentumisten jälkeen talousarvioesityksen mukainen talousarvio kasvattaa Lieksan kaupungin ylijäämää 5,1 miljoonaa euroa.

Taloussuunnitelman vuosien 2024 ja 2025 tulokset ovat selvästi vuotta 2023 heikompia, mikä johtuu suurelta osin vuoden 2023 valtionosuuksiin tehtävästä takautuvasta oikaisusta vuosina 2024 ja 2025. Myös verotulojen tuotto heikkenee vuoteen 2023 verrattuna. Vuosi 2024 on taloussuunnitelmassa selvästi vielä selvästi ylijäämäinen. Vuoden 2025 tilikauden tuloksen ollessa taloussuunnitelmassa käytännössä tasapainossa.

Rahoituslaskelman mukaan kaupungin ei tarvitse ottaa uutta pitkäaikaista lainaa, ja lainakanta pienenee talousarviovuoden aikana 2,4 miljoonaan euroon, mikä on 239 euroa asukasta kohti. Vuoden 2025 lopussa lainaa on taloussuunnitelman mukaan 1,2 miljoonaa euroa.

	Tilinpäätös 2021	Alkup. talousarvio 2022	Muutettu talousarvio 2022	Kj:n talousarvio- esitys 2023	Suunnitelmavuodet	
					2024	2025
Toimintatuotot	9 794	9 601	9 873	8 203	7 574	6 626
Valmistus omaan käyttöön	1 993	2 360	2 902	2 391	5 715	3 970
Toimintakulut	-86 924	-86 509	-92 390	-32 912	-35 726	-34 014
TOIMINTAKATE	-75 137	-74 548	-79 615	-22 318	-22 437	-23 418
Verotulot	43 235	40 748	41 598	22 095	21 352	21 174
Valtionosuudet yhteensä	40 088	42 024	42 024	8 823	5 426	5 228
Rahoituserät, netto	462	435	645	651	651	651
VIISIKATE	8 648	8 659	4 652	9 251	4 992	3 635
Poistot	-4 002	-3 671	-3 641	-3 784	-3 800	-3 800
Arvonalentumiset	0	0	0	-800		
TILIKAUDEN TULOS	4 646	4 988	1 011	4 667	1 192	-165
Poistoeron muutos	444	443	443	-357	-1 104	176
Varausten muutos	-2 800	0	0	800	1 600	400
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	2 290	5 431	1 454	5 110	1 688	411
Nettoinvestoinnit	2 515	3 771	4 131	6 532	7 351	5 267
Lainakanta vuoden lopussa	4 725	3 275	3 275	2 425	1 575	1 225
Lainakanta €/asukas	448	317	317	239	158	125
Kunnallisveroprosentti	21	21	21	8,36	8,36	8,36
Asukasluku	10 543	10 334	10 334	10 151	9 976	9 811

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy talousarvion vuodelle 2023 ja taloussuunnitelman vuosille 2024-2025 liitteen mukaan.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy talousarvion vuodelle 2023 ja taloussuunnitelman vuosille 2024-2025 liitteen mukaan.

Merkittiin, että tämän asian käsittelyn jälkeen kaupunginhallitus kävi keskustelun ajankohtaisista asioista. Kokous päättyi klo 17.03.

Lisätietoja

Kaupunginjohtaja Jarkko Määttänen, p. 040 1044 001,
sähköposti jarkko.maattanen(at)lieksa.fi